

Problém a jeho sedmero řešení

„Tak nám zavřeli Magistr,“ řekla posluhačka panu Švejkovi, který opustiv před léty vojenskou službu, když byl definitivně prohlášen vojenskou lékařskou komisí za blba, živil se prodejem psů, ošklivých nečistokrevných oblud, kterým padělal rodokmeny.

Před hrstkou pravidelných návštěvníků podniku tím vyvstal problém, jehož řešení zaměstnává zadumané hlavy již nějaký ten pátek. Také redakce Textů byla jedním ze štamgastů pověřena vypracováním zodpovědného návrhu, jak dát situaci do pořádku. Po upřímném váhání, zda je vůbec v našich silách se úkolu zhostit, došli jsme k následujícím sedmi řešením, kterých lze libovolně užít podle osobních preferencí každého člověka:

1) Strašlivě se urazit. Opustit město. Spálit mosty i lávky přes Bečvu a přilehlé potoky. Svléknout se. Prádlo složit do komínku. Vykopat jámu a položit se do ní.

2) Obejít důkladně Dolní náměstí po jeho nepravidelném obvodu sférického trojúhelníku. Navštívit pohostinství, která z ryze taktických důvodů nelze na tomto místě jmenovat. Nechat si načepovat tamní piva. Vypít je. Zaplatit za ně. A tak pořád dokola.

3) Navštívit nově otevřené vlasové studio v přízemí hotelu Magistr. Dát se tam ostříhat, obarvit, vyholit, ale také popravit... si obočí, knírek, vous, kotlety, nosní, ušní, krční brvy atd.

4) Zůstat doma. Pohodlně se usadit v obýváku. Shromáždit kolem sebe rodinu, přátele, pamětníky. Pohovořit o tom, co všechno jste společně nebo každý sám v již zaniklé restauraci prožili. Nechat kolovat fotografie. Pobřečet si. A potom jít spát do hotelu Magistr.

5) Vzpomínat, jak vám tehdy u stolu v Magistru řekla mladá dívka: „Chtěla bych s Vámi ztratit pár let života. Ale pořádně!“ Načež odešla a vy jste ji už nikdy nespatriil.

6) Vzpomínat, jak vám tehdy ve dveřích dámského záchodku v Magistru podal mladý muž vytroušenou rtěnku se slovy: „Chtěl bych za Vámi alespoň na pár chvil vstoupit.“ A nikam neodešel. Vstoupil.

7) Přestat pít.

Martin Lukáš

Obsah:

úvodník

Martin Lukáš: Problém a jeho sedmero řešení__2

próza

Laura Krošláková: Kúsok od seba__4_5

Jan Švancara: Mistr__5_8

Martin Lukáš: Rána__14_15

poezie

Ondřej Hložek: * * * __16_17

Miroslav Srna: * * * __20_21

Martin Lukáš: * * * __25

Petr Odehnal: * * * __26_27

překlad

Milan Bobák: Pozvání do podzimu__18_19

rozhovor

Milan Cyroň: Rozhovor s Eduardem Grečnerem)__22_25

archiv

Pavel Kotrla: Za Karlem Vysloužilím__9_11

Dalibor Malina: 10 let bez Jana__12_13

jen tak

Andrea Chrobáková-Lněničková: Soláňský výstup__27_29

recenze

Adéla Hazuchová: Pod sněhem je k nevydržení__29_30

Pavel Kotrla: Domů?__30_31

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla

Bystřička 267

756 24

<http://kotrla.com>

pavel@kotrla.com

Dalibor Malina

Hotel Pančava

Svárov 323

755 01 Vsetín

tel.: 603 165 321

knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 67, ročník XIX.,
šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Dalibor Malina,
redakce: Jiří Hrabal, Jakub Chrobák, René Kočík,
Dalibor Malina, Martin Škabraha, Martin Lukáš;
redakční rada: Jakub Grombíř, Tomáš Vašut;
registrace MK ČR E 13264, ISSN 1804-977X
internetová adresa: <http://casopis-texty.cz>

Nevyžádané texty nevracíme ani nelektorujeme.

LAURA KROŠLÁKOVÁ

Kúsok od seba

Vonku sa čerti ženili, skočila som do fajnovnej mláky a k tomu ma ošpliechalo oproti idúce super rýchle auto. Potrebovala som sa zohriať. Vošla som do našej študentskej kaviarne, na horúce kakao. A bol tam i on. Sedel pri stole sám. Medzi prstami zvieral zvyšok dofajčenej cigarety, z ktorej ešte stále vychádzal dym a jeho pohľad padal na stôl pred ním, kde ležali rozhádzané štósy papierov. Nereagoval na zvuky kávovaru, buchnutie vchodových dverí ani chladný vietor, ktorý sa príchodom nových zákazníkov prehnal miestnosťou. Bol iba on, ohorok a jeho papiere. Sklopené viečka prezrádzali dĺžku hustých čierno-čiernych mihalníc. Občas sa pomrvil a úkosom pohľadu sa snažil zistiť, či ho niekto pozoruje. Bola som však asi jediná, ktorú jeho hustá, uhlíkovovo čierna brada uchvátila natoľko, že som sa prižmúreným okom a priloženým palcom vo vzduchu snažila zmerať dĺžku porastu. Napočítala som dva celé palce! Pod nosom sa mu krútili dva fúziky, ktoré si vždy, keď otočil list, natočil na ukazovák a opäť rozpustil do priestoru. Vtom však zdvihol zrak, chvíľku sa pozeral mojim smerom, možno na mňa a možno na tú blondínku, ktorá už od dverí kričala Ahoj. Úsmev na jeho tvári ale prišiel až minútu po tom, ako sa stále díval, už asi naozaj na mňa. Aj ja som sa teda dívala ďalej! Všetko mal očividne solídne na háku. Pohľad z neho mi neschádzal ani vtedy, keď si odrazu všetky veci začal hádzať do ruksaku, narazil na hlavu neprehliadnuteľne zelenú čiapku a takmer odišiel bez zaplatenia - so slovami, nech mu to napíšu, on to nabudúce už všetko určite zaplatí.

Teraz som sa na neho dívala zo vzdialenosti asi pätnásť centimetrov. Mal zatvorené oči, usmieval sa. Viečka mu od samého pohybu nadskakovali, zrejme sa mu snívalo niečo vzrušujúce. Mňa zobudilo slnko, ktoré svietilo do špajze. - Vitaj v mojej špajzy, uvítal ma včera večer. - Prisunula som sa k nemu bližšie, chcela som si naposledy pohľadiť jeho bradu. Zaborila som do nej nos. Voňala trávou. Presne tou, čo včera húlil. V hlave mi vírili myšlienky zo včerajška a dnešného rána. Všetko sa mi zlievalo do jedného. Naraz neboli utorok a streda, ale pena z oboch dní spojená. Cítila som mravenčenie po bruchu pri spomienke

na všetky tie bozky pod pouličnou lampou, pri nejakej bytovke, kde líšky obvykle dávajú dobrú noc. - Čas neexistuje Ninuška, upozornil ma vždy, keď som sa pozrela na hodinky. Vraj sú až príliš dievčenské! No a aké by asi mali byť?! - Ja som tie moje kúpil v starožitníctve, za stovku. - Nie eur, ale českých! Jediný rozdiel však vidím iba v tej mene, no raz neviem, kto hrá prím. Teraz sa pomrvil, odkopal paplón a vyvalil na mňa jeho obrie chodidlá. Tipujem to tak na štyridsaťtri až štyridsaťštyri. Také lode som jakživ nevidela. - V noci, aby som necítil smrad svojich nôh, si zapalujem vonné sviečky. Tie sú levandulové? Áno, sú, však úžasne voňajú. Aspoň to prebije ten oder a neodpadneš mi tu. - Neodpadla som. Ani keď sa ku mne otočil a začal ma vášnivo bozkávať. Ani keď chcel, aby som ho objala. Ani keď mi povedal, že je vzrušený a kvôli mne teraz bude zaspávať s tvrdým údom. Zamrzelo ho až keď som mu vyvrátila svoju nepoškrvnenosť. - ina, chcem ťa pobozkať, tak už netrucuj, neutekaj a daj mi ruku! - Pozreli sme si do očí, cítila som zvláštnu energiu. Vedela som, že ak mu bozk neopätujem, budem si to vyčítať, bude mi to ľúto. A on zrejme tiež cítil, že ak nič neurobí, tak mu uletí šanca, pokus-omyl, trofej. Išla som k nemu, pretože som nemala kľúč od izby na intráku. Na spanie mi ponúkol zelené kárované trenky, vraj predčasný darček k narodeninám, popcorn a čaj. Zašepkal mi do ucha, že som k pomilovaniu a to, čo ho ku mne od toho vianočného večierku ťahá, je silnejšie než on sám. Dlho sme sa rozprávali a miestami som nevedela, či som na správnej lodi. Či niekde už-už nestroskotá, alebo už skoro a vedome dopláva do povestného raja. - Prebúdzal sa. Zapla som si bundu, pohladila ho po miestami už šedivejúcich vlasoch a vstala z postele. Všetko by bolo fajn, nebyť fotky tej sympatickej blondínky v jeho peňaženke...

JAN ŠVANCARA

Mistr

„A co to vlastne studuješ, mladej!“ houkl na Petra pan Bartůněk mezi jedním a druhým nahozením omítky.

„Politologii.“

„Tak to máš aj s modlením, co?“ ušklíbl se zedník.

„No, ve zkouškovém, to jo,“ odpověděl nejistě Petr.

„A kdy dostaneš farnost?“

„Ale né,“ svitlo Petrovi, „já nestuduju teologii, ale politologii, to je věda o politice.“

Pan Bartůněk ztratil zájem. Něco tak abstraktního jako vysokoškolské studium politiky pro něj nebylo tématem pro nezávaznou konverzaci.

„Já se na to...“ ozval se z lešení rozčilený výkřik následovaný proudem nadávek pepřených jak maďarský guláš.

„Bacha, Mistr,“ zarazil někdo to spílání.

Hlavy všech se otočily směrem k silnici, kde z auta vystoupil majitel firmy, kterému zaměstnanci mezi sebou říkali Mistr.

Chlapi na lešení ztichli. Někdo vypnul rádio. Dva kuřáci típli cigarety.

„Copak, Radku?“ zeptal se Mistr klidně.

„Hele nezlob se na mě, ale omítání tady toho voblouku je práce pro vraha. Dyť tady je to celý křivý. Jak to mám udělat, aby to vypadalo k světu. Vždyť se k tomu ani nedá pořádně dostat. Já bych to nejradši celý vysekal.“

Mistr si sundal sako.

„Teď se koukej, mladej,“ sykl pan Bartůněk. „Uvidíš, proč se mu říká Mistr.“

Mistr si beze slova vyhrnul rukávy, v kbelíku rozdělal fajnovou omítku a vylezl na lešení.

Chlapi se slezli okolo. Nikdo si nechtěl nechat ujít to představení. Všichni mlčeli. Na křivé zdi se zvolna rýsoval geometricky přesný oblouk. Žádná chyba, žádné zaváhání. Každý pohyb byl vyměřený.

„Na práci se musíš soustředit, Radku,“ řekl Mistr, když byl s obloukem hotový. Nic víc.

„Tak to už dva týdny utekly,“ podivil se odpoledne Mistr, když za ním Petr přišel pro podpis na výkaz práce pro pracovní agenturu.

„To jo, utekly, už mi začne semestr.“

„A co ty to vlastně studuješ?“

„Politologii,“ odpověděl Petr nejistě.

„Hmmm...tak to jste se asi taky učili o Marxovi, že?“

„Učili, marxismus se probírá v prváku v politické filosofii.“

„Ono se asi o něm teď moc pěkně nemluví, co?“

„Politologie by měla být neutrální věda. Bez zbytečných emocí. Samozřejmě, že zločiny

spojené s komunismem nikdo nepopře, ale marxistům zase nelze upřít to, že přinesli do politiky problémy prostých lidí.“

„Víš, mladej, já byl vždycky přesvědčeněj komunista. Vždyť mně v té době nic nechybělo. Zedník, to byl někdo, panečku. Já nejsem žádněj velkej myslitel, ale vzít za práci jsem se nikdy nebál. A to tehdá stačilo. Z práce ve dvě a odpoledne na nějakou tu fušku. Večer pak člověk mohl bejt v hospodě gróf. Pak přišel samet. Ne že bych po bolševikovi nějak truchlil. Udělal jsem si živnost a makal dál. Lidi mě znali a měl jsem dobrý jméno, takže dokud se stavělo, bylo to fajn. Postupně jsem přibral pár chlapů a rozjel eseróčko. Jenže pak se to stoplo. Stavět se přestalo a u nás v kraji člověk nezavadil o pořádnou práci. V tý době jsem si moc nemohl vybírat, takže když přišla nabídka dělat na stavbě novýho kláštera, moc jsem neváhal. Chlapi sice nadávali, že pro fráterníky nic dělat nebudou, ale platili dobře, tak jsme do toho šli, i když si kladli zvláštní podmínky.“

„Jaký podmínky si mohli na stavbě klást, stavba jako stavba, ne?“

„Nesměli jsme kouřit, nesměli jsme si pouštět rádio a dokonce jsme uvnitř kláštera nesměli ani mluvit.“

„To si nedokážu představit.“

„To jsme tehdá taky neuměli. Ale ty prachy jsme potřebovali a jinde nebylo do čeho píchnout. Takže než sedět doma nebo leštit kliky na úřadu práce, bylo lepší zavřít hubu a jít do toho.“

„A dařilo se vám to dodržovat?“

„Budeš se divit mladej, ale dost rychle jsme si zvykli. Nakonec to bylo celkem užitečný. Já jsem poznal jednu věc, ono když člověk nežvaní, nevykuřuje a soustředí se na práci, tak to jsou panečku jiný výkony. Oni to ty mniši nemaj blbě vymyšlený. Pozoroval jsem. Oni sami taky u práce nekecali.“

„Já myslel, že mniši se jenom modlí.“

„Já ti dám modlí, oni tam měli normální statek. Takový malý JZD. A víš ty, co mi tam tenkrát došlo? Že ten komunismus není úplně zabitej nápad. Jim to tam fungovalo. Představ si, že v zimě neměli ani každej svůj kabát. Stejně nechodili všichni naráz ven, tak jich tolik nepotřebovali. To je chytrý, co?“

„No, to by mě nenapadlo. Ale myslím, že to není model, který by mohl fungovat u normálních lidí.“

„A to je to, víš, proč jim to fungovalo?“

Nevíš, co? No protože nevíš nic vo životě. Fungovalo jim to, protože tam neměli ženský. Dokážeš si představit deset ženskejch a šest kabátů? Já sem kovanej komunista, pravá dělnická třída, ale tenkrát mi došlo, že vo-pravdickej komunismus fungoval snad jenom v klášterech. V klášterech, který soudruzi zrušili, jen co se dostali k moci. Já ti nevím, jestli je nějakej Pánbůh, ale jestli jo, tak věřím, že umí ocenit poctivou práci. Nekecat a makat, to je moje heslo. To tě na tý tvý politologii asi neučili, co?" zasmál se Mistr, rychlým tahem podepsal potvrzení o odpracovaných hodinách a přidal do rohu razítko firmy.

....

„Tak takhle je to sto gramů, budete si přát ještě něco?“ usmála se na Petra prodavačka zdravé výživy a podávala mu sáček s čajem. Byla pěkná. Možná i proto se jí Petr zeptal: „Nemáte nějaké klášterní produkty?“

„Představte si, že nemáme,“ odpověděla dívka a Petrovi se zdálo, že by mu ráda řekla proč. Byla skutečně hezká, a tak se zeptal:

„A ani nemíváte?“

„Ne, protože to odporuje našim zásadám, my prodáváme jen to, co je fair trade.“

„Fértrejd?“

„Ano, výrobky, při jejichž produkci jsou dodržována základní lidská práva. My jsme tu už měli jednoho mnicha, který nám nabízel k prodeji marmelády. Byl docela milý, marmelády byly z bioprodukce, ručně sbírané plody... jenže pak přišla naše vedoucí a jestli prý při výrobě neporušují nějaká práva. On prý, že ne. Ale Světlana, to je naše šéfová, prý jestli při práci někoho nediskriminují. On se tvářil, že neví, co tím myslí, tak šéfová rovnou, jestli prý dávají všem pracovníkům spravedlivou mzdu a jestli dodržují rovný práva žen.“

Dokážete si to představit, on si přijde z nějakého kláštera a vůbec nechápe základní hodnoty, jako jsou rovnost pohlaví, minimální mzda a podobně. Vždyť to jsou přece hodnoty, na kterých stojí evropská kultura.“

„No jo, člověk by čekal, že zrovna mniši z klášterů by o základních evropských hodnotách mohli něco vědět, že? Když je tu šířili už před tisíci lety.“

„Jak to myslíte?“

„Ale nijak,“ povzdechl si Petr, byla totiž vážně hezká. „Jen že jdu teď ze stavby a můžu vám říct, že to, co je nejvíc vidět, nebývají základy.“

ZA KARLEM VYSLOUŽILEM

Mé vzpomínky na Karla Vysloužila jsou různorodé. Záměrně ponechávám stranou hodnocení jeho díla, ve kterém se stejnou měrou prolíná dokument, poezie a víra. K jeho poezii a k němu jsem hledal určitou dobu cestu.

Poprvé jsme se s plným vědomím setkali při jakési literární příležitosti ve Zlíně, snad ve společnosti Mojmíra Trávníčka. Do té doby jsem ho znal jen zprostředkovaně ze zpráv připravovaných v našem lokálním televizním studiu a z internetových stránek časopisu Hlas z pasínku – nejmenšího časopisu na světě, vycházejícího od roku 1991 – shodou okolností umístěných na stejném serveru přátelské společnosti Internext. Letmo jsme se v letech několikrát minuli, bez větší vzájemné pozornosti. Až později jsme se celkem pravidelně potkávali v zaniklém Daliborově knihkupectví při dlouhých hovorech, či spíš básnickových monolozích. V Textech č. 43 otiskli jsme pak Karlu Vysloužilovi dvě básně. A věděli jsme o sobě. Pro mne přišla zásadní změna až v okamžiku nešťastné Kunderovy udavačské aféry, kdy jsem byl Martinem Stöhrem požádán o rozhovor s Karlem Vysloužilem pro Host (vyšel v č. 10/2008). Kauzu ponechám stranou, bylo o ní napsáno dost a lze ji snadno dohledat. Ale tehdy jsme se setkali u něj doma. A až v tom okamžiku jsem mu porozuměl a snad i našel k němu jakousi cestu. Nemůžu zapomenout na dobrou kávu, pečlivě vedenou korespondenci a evidenci. Několik následných dlouhých hovorů.

Všechno však přemazává jeden obraz, víceméně přehlušující a vydělující vše ostatní, co o Karlu Vysloužilovi vím, stranou. Jeden obraz lásky muže k ženě, která trvá i po smrti. A obraz muže opuštěného ve své lásce.

Pavel Kotrla

KAREL VYSLOUŽIL

bos

za sedmero
kopci a řekami
klepotá
pohádkový mlýn
a mele štěstí
a zrní

pro krásu
co nevřeští
ampliónem úst

a neplní

hladový klín
skonem ptáka
v bolavém rameni
stromu
kde měknou svaly

a blekotá

čtvero
světových stran

v kameni
v betonu
v řídkém cyankáli

za sedmero
kopci a řekami
mám v potoce
rybičku a raka
na pasínku
koberec z trávy

na klobouku
nosím pero
a pasu

není tu
hora slov
ani kovový vlak
ani drak
z červených pneumatik

bos
potkávám krásu

úžas

úžase štíhlý
jak je ti v objetí

ústa tvá
jsou vykrojená

paže tvé
ze slonoviny

tvá kůže je samet
denně jiný

úžase
slib mi

med
a zrnko přítmí

klečím

je časně ráno
pět

já chytám slova
poletující
včera celý večer

ta podkova
na silnici
kde jsem před tím
klečel

teď visí v srdci
za trest i z touhy spalující

klečím znova

pokrm

mám na mysli
dobře kvašený chléb
jahody
a čerstvé mléko

mám na mysli
tisíc dobrých pokrmů
a jednu slabost
která rozněcuje
pahrbek představ

mám na mysli
ten stav
kdy léto kluše ulicí
v sukni vykasané
vysoko nad koleny

mám na mysli
ruku vlající
u tvého boku

a ňadra zaoblena

10 LET BEZ JANA

Počátkem října 2005 zemřel básník Jan Válek.

Takový básník u nás teď není. Básník, který by neležel slova do hladka a který by je nevystavoval na bílých stránkách chlubných knížek. Okna místnosti, ve které denně sedávám, jsou obrácená ke svahům, po kterých chodíval Jan o sobotách a nedělích, brázdil ty dech zarážející kopce v prostoru sestehovaném starými stromy se stydlivě se proplétajícími větvemi, s jejich ulomenými kousky křupajícími pod nohama. Ten lámaný zvuk si Jan odnášel domů, do mansardového bytu, do těsné garsonky, a přenášel je do svých řádků, do svých takřka denních poznámek o cestě, jimiž vyplňoval svou podivně zahuštěnou samotou, do níž zezadu a skrytě vstupovali lidé nabízející své pokroucené, méně často pak jednoduché a čisté vztahy. Odtud se ozývala básníkova častá razantní *ne* a *ne*, kterými se vzdaloval od úlisnosti, svět prostupující závisti a servilnosti. Takovým jeho rozčíleným itinerářem je i dlouhá, řekněme přípravná báseň k básni, kterou nazval *Poezie je opeřený had*, která nám dodnes motá hlavu. *Hada*, kterého jsme chtěli před několika roky vánočně vydat i s ilustracemi, abychom zaznamenali kus básníkovy osobní historie a výsek jeho vyzývavě vzpříčeného osudu, jsme nezkontrolovali. I po mnoha pokusech se v ozvěnách vytrvale vracela asociativní nespoutanost nových a nových nápodívání k výkladu. Bylo nám to tak trochu líto a byli jsme také dost v rozpacích. Jak dalece Jan, velký individualista, zasahuje i do našich osudů a do jaké míry slovy jiných?

*svět je místo žertů slibu chybů
kol které některé se nám polámalo
kol které některé se nám polámalo
zoralí jsme málo
zoralí jsme toho málo
žili jsme dobře
žili jsme dobře
si?*

A takto ve stejné básni popsal krajinu, ve které se pohyboval, on, robustní, více než stokilový chlap s plachou pozorností šelmy:

*podzim holé lokty níží k zimním varlatům:
zasažen, bez šatů
za podnož samotu
za roub kultůůurní křik
až pak v tom hrozně hovně tónů
tichý rozpoznat vzlyk*

Hydrolog, šéf laboratoří vsetínského VaKu, básník Jan Válek už deset let mezi nás nechodí, aby nám četl střídavě své verše zlověstné a verše rozechvělé, řádky jakoby nejisté lyriky a humoru:

*když jsem se dost naumíral
vstanu. vřelé kafé snídám*

*když jsem se dost navzdoroval
lehnu: notak vida*

Jan vzdoroval dál. Šel a rval se, občas nám pak ukázal, jak se u nich (kde?) pije. Ač zmámen vším okolo, vždycky zůstával pevně rozkročen nad tím naším vsetínským údolím a shlížel na nás dolů, jak se tu potýkáme se slovy a jeho *Hadem bez peří*, z něhož asi nikdy srovnaná báseň nebude. Chvála bohu. A díky, Jane.

Dalibor Malina

JAN VÁLEK

Pěší z práce

vykračuji
zimou bez sněhů
kovovou plevelící periferií
proti a podél Gangy místní
stvolý pňů šedé jak litina
choboty slonů troubících pod zemí
pustotné zadní trakty školek
kostrouni prolézaček
hmatem vyleštění krasavci za mlada
na rzi strhneš dlaň dnes
děti zestárly v mládež a dál
nových je nedomrlo
v protiproudu rotují latě
shnilé natě
tiché kotě
výklenek města výklek
vkračuji

Z rukopisné pozůstalosti

MARTIN LUKÁŠ

Rána

I

V osmi letech, na střeše staré vodárny nedaleko našeho domu, zasáhl mě plochým kamenem, hozeným falší a s patřičným švihem, o hlavu vyšší spolužák. Jistý Pipka. Trefil mě přímo do rozkroku. Zajisté nemířil do těch míst, mířil prostě jen na mě. Dosud nepoznaná bolest mnou projela jako horký nůž! Lapal jsem po dechu a marně zapíral slzy, jejichž nenadálé množství zradilo moje chlapecké odhodlání odejít z tohoto boje se ctí.

Doma otec prohlásil, že Pipka je grázl, a jako kamaráda mi ho zakázal. Tomu jsem rozuměl dobře. Ale že kámen působí bolest jinou než fyzickou, zůstalo pro mě tajemstvím krátkých dětských večerů.

II

O pět let později jsme seděli ve stráni pod habrovým remízem a nechávali mezi sebou kolovat časopis. Mlčel jsem a přemýšlel.

Dole v údolí projížděl nákladní vlak do nedaleké továrny. Spájely se ve mně matné dojmy, utvořené na základě kradmých pozorování sousedčina pružného těla, s neúhybnou tvrdostí barevných fotografií. Počítal jsem plně naložené vagóny, jak je v řadě za sebou propouštěl okraj tmavomodrého lesa, a cítil, že trpělivý pohyb vlaku ve mně vykresluje prostor nového očekávání.

III

Dva z naší party se právě začali rvát o časopis. Tráva pod nimi prudce šustila, rány padaly bez rozmyslu a kdosi zoufale vysokým hlasem křičel: „Dejte bacha na ten časák!“ Seděl jsem opodál, obrácený do sebe, a představoval si, jak útlé hrudníky soupeřů duní pod údery zaťatých pěstí.

A najednou tu stál soused. Užasle na nás hleděl a kroutil hlavou. Chlapci neochotně zarazili bitku a jali se ohmatávat utržené šrámy. Zatímco soused kráčel k nám, sledoval jsem, jak vítr žene potrhané stránky časopisu po vrcholcích stébel proti němu. Jedna bezvadně nahatá se mu svezla po nohavici a plula dál. Tu zásadní otázku pak položil docela klidně: „Co má tohle znamenat, pánové?“

IV

„Předevčírem“, říkávali jsme si, zalezlí v ruině takzvaného partyzánského bunkru.

Úzkou pěšinou okolo jabloňového sadu chodívala vysoká holka. Nedlouho po ní přicházel chlapík v šortkách. Na stráni pod habry, v naší trávě.

„Kdy myslíš, že naposledy?“ začínal Pipka.
„Předevčírem.“

V

Klára, jak se jmenovala, měla ostře vykrojená lýtka a malá prsa. Brečel jsem kvůli ní celkem třikrát. Poprvé když se do mě zamilovala. Právě jsme se rozloučili, odjela do Jihlavy, začínal školní rok. Posadil jsem se za její dům, na lavičku před pískoviště, a mezi slzami se tiše smál a myslel na souseda, jak se tenkrát objevil na stráni.

Podruhé to bylo, když mi dovolila, abych ji celou svlékl. To jsem ovšem nebrečel doopravdy, vyšlo ze mě jen slabé zajíknutí, na znamení radosti a zadostiučinění. Kdykoli pak Klára vedla moje ruce, vzpomínal jsem na ten zvláštní, hrdelní zvuk, který jsem nedovedl napodobit.

Po roce se se mnou rozešla. Brečel jsem potřetí. Velmi kalné dny.

VI

Poslední z nich, Helena, mě opustila minulý pátek. Vyprovodila mě před dům, podala mi ruku a políbila mě na tvář.

„Je ti líp?“ zeptal jsem se.
„Značně.“

VII

Přecházím na poslední nástupiště, stojí poněkud stranou nádraží. Předě mnou se vleče stará bába. Není mi dáno ji předejít na úzké lávce nad kolejištěm. Jdu proto pomalu, trpělivě za ní a trochu si ji prohlížím. Hlavu má nachýlenou nalevo, tuhý kabát je v zádech vyboulený a sytě zelená čapka kryje řídké vlasy, jejichž barvu kdosi pojmenoval podle toho malíře.

U vlaku stojí výpravčí, špičkou boty šoupe cosi zatvrdlého na nástupišti.

„Jak dlouho pojedeme na konečnou?“
„Asi pětáctyřicet minut.“

ONDŘEJ HLOŽEK

Děda tě vlastně asi nechoval,
vyvzpomněl si otec
po devětadvaceti letech.

To posunuté pouto
mezi mnou a ním
tak povolilo.
Kolem nohou se začalo
uzlovat něco,
vyvrácené před chvílí
z kořenů,
nevěděl jsem o tom nic.

Taková nařvaná,
s lalokem až na prsa,
sykla, jako by ji ruce roztrhala –
– fenka nadzvedla dlaně ke hře,
její ztučnělé ruce
ohmatané počítáním
domáciho štěstí.
„Kdyby ses otrávit chtěla!“
Vzduch třaskl,
břichem se lila žluč.
Stárnout se má potichu.

Vidím to,
v co věřím.
A ještě nejsem starý.
Jen se nezačínám
náhle pitvořit tak,
abych měl jinou
tvář.

Na pohled semknuté dny,
co se jich chci zbavit.
Teď v prázdných skříních
visí na dřevěných ramínkách
jako ortel
tvá něha černých večerních
ve snu úzkosti.

Kdysi jsem si představoval,
jak řečným na tvém pohřbu.
Jen já, s papírem
a brýlemi, žádná z těch
olysalých smrdutých hlav,
co tě neznaly.
Pokusit se odlít to,
kýms byl,
do kusu papíru,
sevřít šedé vlasy a propadlou tvář
do předposmrtné masky.
Teď už spím dobře, táto.

Pak poskládaly její nohy,
vyhublé tyčky bez masa,
do tmy se zipem.
Ještě rok stála
ta prázdná postel
s flekem v matraci
v ložnici,
se zamřelým pachem
metabolických pozdravů.
Ten den bylo hezky, teď si vzpomínám.

Už jsem spal,
když ses vrátila.
Venku číhal pes
a já se ukrýval
ve snu.
O tom tajemství
ti říkám
teprve teď.
Ale už jej nemám
s kým směnit.

Teď.
Věci marné
ještě nemusí být zbytečné.
Jen se rychleji otáčíme
po tom,
o čem víme víc.
Teď
chtěli bychom tušit
to odvrácené.

MILAN BOBÁK

Pozvání do podzimu

Pozvání do podzimu

Jeřábů křikem
zamykám léta bránu,
pod mlžným víkem
kraj přikrývá se k ránu.

Neměj mi za zlé,
nemám na tom vinu,
že na zpěněných koních
jen s prázdnou letím do podzimu.

Předvěst

Už na nás míří ze všech stran,
z povětří zima křičí na zem.
Arzenál střel je přichystán
neviditelným mistrem mrazem.

A začne sněžit, jak se patří -
přikryje zemi věčné rány.
Vítr a sníh, dva bílí bratři
všechny v tom bílém světě zmámí.

Milovat stále

Milovat stále,
ne každá ale
je jenom sen.

V májovém čase
už tušíš zase
svou povodeň!

* * *

Odejdi,
odejdi pryč,
a odnes radost, cos mi dala,
a přestaň chodit do mých snů.
Nezvaná,
obnažená,
uplakaná.
Nebud' mě,
nemuč!

Utišení hrozbami

Utišení hrozbami,
dózami,
pózami,
i myslet už se bojíme.
Tož, kdo tu ještě stojí o slovo?

.....

Ticho!
Tiše!
Pst!

* * *

Kdepak jsou mrazy?
Nebe se shlíží v kalužinách.
Náladu navíc kazí,
že dospělý též nerozumný bývá.

Kdepak jsou sněhy?
Zas deště televize hlásí.
Zima zbavená něhy
utíká do prózy bez krásy.

Listopad

Padá listí,
vítr sviští.
Na sepraném pozadí
cítím ještě
kapky deště,
které trojnásobně chladí.

Naděje na děje

Jen marnost.

Příliš
mnoho
slov:
„pravda“, „láska“ a „víra“.
Kdy konečně
začne se něco dít?
Žvanila
v sobě zapudit!

Naděje ještě neumírá.

z ukrajinštiny přeložil Tomáš Vašut

MIROSLAV SRNA

VKROČENÍ

Strnulé škobrtnutí
naprasklého rána
chuť trýzněná nechutí
dilemata přichystána

* * *

Když smutek staví se mimoděk,
kosou ti nařízne zátylek.
Chladnou sůl nasype do rány
a zbytek dokoná v ústraní.

VE DVÍ

Pluh rozřízl sněhovou poušť.
Dva nové (?) světy,
dvě možnosti
(bez možnosti volby),
dvě odlišné krajiny.

Jsi na druhé straně
a není cesty zpátky.

* * *

Na ret se pověsil stín
a duše plná pavučin
nůž v srdci tiše vrávorá
a smrt se bála opodál.

* * *

Osamělost večerů stává se chladnější,
i když léto pokročilo.

Děsivá hra večerních stínů.
Mezi nimi se ztrácí ten tvůj.
Ostatně je to to jediné, co z tebe zbylo.

Znovu vstáváš, abys mohl znovu spadnout.

Svítání jak zmizík gumuje tvoji existenci.
Dnes –
 snad –
 naposled. –
Vysvobození.

Konečně je z tebe nic, které nebolí.

OSAMOCENÁ

Připadáš si jak v bouřce,
ale neslyšíš dopadající kapky.

Mysl vystlaná tichem, které bodá.

Zrak zarytý hluboko do země.
Směr určuje autopilot-bolest.

V hrdle a na srdci se uhnízdil pocit
absolutního sucha.

POCHYBNÁ

Bolest
vržená
do prostoru.

Cíl? Bezpečně zasažen.
Proč se ta loď potápí?
Ještě před chvílí
byla veselá.
Nebo?

KONEČNÁ

Tam dole, dole pod tratí
je cesta odkud nevrátí
se žádná duše hubená,
co chtěla trochu znamenat,
co tichým tichem chtěla hřát,
když tma se vkrádá odevšad.

DOPLŇUJÍCÍ OTÁZKA

Bolí to, protože to bolí,
nebo protože to bolí pořád stejně?

Miroslav Srna se narodil roku 1990, žije v Červeném Kostelci, Lhotě. Finalista 43. ročníku Literární soutěže Františka Halase.

aluze.cz

revue pro literaturu, filozofii a jiné

<http://aluze.cz>

„FILM JE MOJÍM ŽIVOTOM V KAŽDOM SLOVA ZMYSLE“

Rozhovor s Eduardem Grečnerem

Ptal se Milan Cyroň

Vaše první básnická sbírka *Absolútna žena* vyšla „až“ v roce 2004. Co Vás přivedlo k psaní poezie? Začal jste se jí věnovat až po roce 2000, nebo jste psal básně už dříve?

Ešte v „päťdesiatych“ rokoch som zanevrel na publikovanie svojich básní, lebo ma tlačili do „budovateľskej“ tematiky a odmietali moje spontánne verše ako „subjektivizmus“ nehodný mladého chlapca. A keď som začal s filmom, všetku energiu imaginácie som venoval filmu.

Má podle Vás filmové dílo něco společného s poezií?

Presne toto je hlavnou témou mojej knihy *Film ako voľný verš*, je mi ťažko znova to formulovať. Celý môj predhovor ku knihe je venovaný tejto otázke.

Uvažoval jste někdy, že byste se věnoval jinému druhu umění? A z jakého důvodu nakonec zvítězil právě film?

Mnohokrát som už uviedol v rozhovoroch, že som s filmom začal ako divák, ale netušil som, že sa to dá študovať. Chcel som byť sochárom, spisovateľom, divadelníkom. Keď som sa dozvedel o existencii školy, na ktorej sa dá študovať tvorba pre film, všetky ostatné umenia som vypustil z hlavy, pretože všetky umenia, vrátane architektúry a hudby, sa podieľajú na tvorbe filmu. Bolo okamžité rozhodnuté.

Váš poslední snímek *Jaškov sen* je z roku 1996. Přemýšlíte někdy o tom, že byste ještě natočil film?

To je tak, že nielen premýšľam o tom, ale aj konám. Napísal som scenár, ktorý som sa pokúsil uplatniť – a mal som šťastie: našiel sa producent, ktorý sa scenára ujal.

Ke svým filmům jste si téměř vždy psal scénáře sám, v průběhu normalizace jste pak psal scénáře do šuplíku. Vytvořil jste nějaký scénář v poslední době, nebo už jde o uzavřenou kapitolu vaší tvůrčí dráhy?

Odpovedám na to v predchádzajúcom vstupe. Myslím, že z vlastnej vôle nikdy neskončím. Film je mojím životom v každom slova zmysle.

Jaký je podle vás vztah mezi uměním a společností? Co nového k této otázce přináší film jako specifický druh umění?

Písal som o tom na svojom blogu (viz <http://grecner.blog.sme.sk/c/301740/Preco-je-ume-nie-pre-cloveka-potrebne.html>). Okrem iného tam uvádzam: „Pre mňa je na tomto umení najzaujímavejšie, že sa dá zobrazíť neviditeľné. Tvár, ktorú pozoruje objektív kamery, nemusí nič hovoriť, ale je absolútne výrečná. Čítate z obrazu to, čo si tvár myslí. Je to fascinujúci zážitok, ničomu inému nepodobný. Zážitok rovnako pre tvorcu, ale aj pre diváka. Takýto ‚mlčanlivý‘ typ filmu je svojou účinnosťou a pôsobením podobný poézii a hudbe. Iné umenia nie sú vstave vyvolať také hlboké emócie. Ved’ mlčiaca tvár je napriek tomu živá, pohybuje sa: očami, vráskami, ústami a rozpráva mlčky svoj vnútorný príbeh. To je môj svet: odklínanie tajomstva ukrytého v ľudskom vnútre. Príbeh tváre tento efekt stonásobne zosilňuje. Kladenie záberov vo vertikálnom slede rozpráva ďalšiu vrstvu tajomstva. Reč filmového obrazu je takto uhrančivá. Ponára sa (spolu s divákom) do celkom novej neznámej zeme (skutočnosti) a z kina si odnáša myšlienky do diela zakliate.“

Na záväer bych se vrátil k poezii. Které básnické sbírky jiných autorů patří mezi Vaše nejoblíbenější? Které básníky byste označil za inspirativní?

U mňa dominuje od mladosti podnes Vladimír Holan. Z cudzích Ferlinghetti, Whitman, Apollinaire a Baudelaire. Tých môžem čítať stále už viac ako 40 rokov. Jeffersa vo vynikajúcom preklade Kamila Bednáře som sa dokonca pokúsil sfilmovať. Ale nerealizovalo sa to. TV to pochválila, ale pre nedostatok peňazí to ostalo iba v podobe scenára.

Doporučil byste českým čtenářům něco ze současné slovenské poezie?

Absolútnymi trvankami pre mňa sú Miroslav Válek kompletne, dokonca i jeho *Slová*, ale predovšetkým je to Milan Rúfus.

Eduard Grečner (naroden 21. 9. 1931) je slovenský filmový režisér, scenárista a básnik. V letech 1950-1954 studoval filmovou scenáristiku a dramaturgiu na pražské FAMU (studia režie musel zanechať ze zdravotných dôvodů). Od roku 1954 pôsobil najprve jako lektor a posléze jako dramaturg, scenárista a režisér ve Studiu hraných filmů v Bratislavě. V 60. letech realizoval tři celovečerní hrané

filmy *Každý týždeň sedem dní* (1964), *Nylonový mesiac* (1965) a adaptaci stejnojmenné prózy Dobroslava Chrobáka *Drak sa vracia* (1967), ktorá je podnes označovaná za jeho vrcholné dielo. Začátkem 70. let se mu podařilo dokončit dva televizní snímky, *Čarodejnica* a *Mírtve oči* (1971), avšak normalizační režim mu nadále neumožnil věnovat se filmové a televizní režii. S výjimkou televizního projektu *Príbelská vzbu-
ra Janka Kráľa* (1978) pôsobil poté jen v dabingu a psal si scénáře „do šuplíku“. Dva z nich, *Pozemský nepokoj* (1992) a *Jaškov sen* (1996), natočil v 90. letech. Doposud vydal tři sbírky poezie *Absolútna žena* (2004), *Zakázaná zóna* (2006) a *Drevený bocian Otta Bartoňa* (2011).

EDUARD GREČNER

ODKLÍNANIE DÉMONOV

(Spomienka na koncert Doda Šošoku)

Papradie zvukov, ktoré rozčesol blesk.

Inšpirovaný zlomeninami tónov
vrhá sa do priepasti
ako láva lámaná v kostiach.
To chvíľu klokotá prázdno
nežným džavotom dreva
pokojne ako granát pred výbuchom.

Glazúra hrmavice steká vášnivým prúdom
očarená
nerovnosťou terénu ktorým cvála ako
zdivený kôň
do popuku zlostná
a zrazu nečakane nežná ako pohladenie

Vtom zasyčia hady činelov
stovkami hadích jazykov rozochvievajú vzduch
a zrazu dopadne ticho
miznúce v priepasti hrkotajúcich skál

Búrka tympanov sa valí lievikmi tajfúnov
v zadúšajúcom tiesnivom hlahole
koží bubnov
na ktorých naskakujú zimomriavky
a závraty pocitov iskria
ako z prskaviek pochodní odskakujúci plameň

Napokon
náhla povodeň zavalí korene prastarých
stromov,

zaplače vietor v savane plnej kvíliacich
stebiel

a

všetko sa zrúti nečakane
do náručia pokoja.

To vydychujú démoni svoju jedovatú lásku
a objímajú sa chobotnice chápadlami pekiel.

Vytrvalo

a ticho spievajú kovové metličky
na drsnej koži bubnov

opojnú pieseň

v húštine ukrytých

usmievavých

démonov ktorí tu

tancujú svoje jestvovanie.

V Poprade 15.6.2008

MARTIN LUKÁŠ

Neděle roku 1985

Je ráno

Boty v předsíni pijí první světlo

Z peřin vyčnívají dětské hlasy

a pára vylitá za červnovým oknem

tiskne jejich tváře

Jsme všichni

Matka řeže chleba

otce nevidět

Prarodiče dychtivě zívají nad kávou

Jako by to vždycky nebylo tady

Přátelům

Kráčel jsem nočním městem

ženy rozechvěle usínaly

na svých prázdných postelích

a na nároží

před prodejnou jízdnicích kol

spatřil jsem starého muže

jak si tiše zpívá

Levým okem zval mě k melodii

zpod šeredné čepice

Nenaléhal

stěží spustil oči z blyštivých špic

dámského modelu

A já myslel na vás

přátelé

PETR ODEHNAL

Železný kříž

Velké Karlovice, 26. 8. 2012

*Rodina Podešvova, Rodina Křenkova,
Volkovi*

Anebo jména, ohraničená léty

Poslední vizitky

(V osnově hrobů pokorně zatkané
sousedské izobary)

Stranou u hřbitovní zdi, blízko fary
malý hrob

Zde odpočívají farní kuchařky

Odpočívajte v pokoji

Žádná jména, žádná data

(ani počet)

Podstatné jinak

(Myslet si můžeš cokoli)

Soumrak

Pulčín, říjen 2012

Potok pod skálou,
na níž stával pulčínský hrad
Znovu začal dlouhý déšť

Pocházíme podél horlivého potoka

Posloucháme

Vracíme se

a zvažujeme přesunutí některých balvanů,
vyladění proudů

Hledáme místo své melodie

Na stráni přes údolí
kapky deště pomalu zhasínají
dušičkové svíčky
lidečkovského hřbitova

27. 12. a 21. 9. 2014

Hřbitov je vysypaný
čerstvým sněhem.
Tolik stop!

V sousedství mohutných buků
nová výsadba
posmrkává.

Vlakem ze Vsetína

11. 11. 2013

V Lidečku u zastávky
vyřezávaná
polychromovaná
srna.

Kulisou je krajina,
jejíž paměť
(já vím – to spojení...)
zarůstá smrky.

(Však ty často i na návsích
a u domů:
pichlavý vkus.)

A smrky i na hrobech –

Ten plytký kořenový systém.

ANDREA CHROBÁKOVÁ-LNĚNIČKOVÁ

Soláňský výstup

Když jsem před mnoha lety přibyla na Vsetín, znala jsem z místních kopců v podstatě jen Soláň, ale důvěrně: nasměroval mě k němu – záměrně – ještě jako mladou cérku můj muž sázeje na to, že skrz Soláň, kde se tehdy začalo s ožíváním malířské minulosti, přijmu valašský prostor shovívavěji. Prostor s bohatou folklorní tradicí a čistou krajinou, ale pro mě s absencí silné historie, kterou pro osvojení a přijetí místa potřebuji.

Začaly příležitostné návštěvy kopce spojené s veskrze příjemnými přátelskými setkáními a na jejich konci nám bývávalo svorně líto, že zas musíme zpátky, do ostravského bytování. Kopec se nám zkrátka začal nějak otevírat. Při jednom ostravském odskoku na Hutisko-Solanec, kde jsem pobývala se školními dětmi, jsem – spíše z vnitřní potřeby než na základě nějaké racionální úvahy – zorganizovala narychlo jednu pěší výpravu nahoru, na kopec. Bez mapy, instinktivně jsem tlápala vzhůru neznámým prostorem s celou hordou svěřených

pubertáků, kteří ale mé náhlé šílenství brali sportovně. Sem tam jsme sešli z cesty, občas museli uhnout z vytyčeného směru, abychom cosi obešli, občas se někdo zapomněl, ale závčas byl nalezen, až jsme se po namáhavém výstupu ocitli na Soláni, a to ze strany, kterou jsme nikdo neznali. Solidárně jsme zamířili do nejbližšího lidského stavení, zorientovali se, a vzali ztečem malou chaloupku s nápisem Občerstvení. Bylo krásné sledovat v odpočinku kontury okolních kopců a vést řeči o horách. A o výjimečnosti té hory, na níž jsme vystoupili. Ovšem – řeči si žádaly důkaz. A já měla triumf v rukávu. Přes silnici jsme přímo (žádné spořádané obcházení po asfaltce) vyšplhali hore až k Hofmanům, k obydlí více tušenému než viděnému. A štěstí stálo na mé straně – po typicky jadrném uvítání majitelkou M. V. H. se nám otevřela zahrada a galerie plná důkazů o tom, že kopec skutečně čarovný je a fascinuje umělce už dlouhá desítiletí bez výjimky.

Pak jsem se ještě mnohokrát musela vrátit – poznala jsem spojnice místních vrcholů, porůznu jsem scházela dolů do Karolinky, Hrozenkova i Huslenek a vracela se zpět na Vsetín nebo do Dinotice. Když jsem začala řídit, volila jsem cestu na Vsetín přes Soláň, od Rožnova – líbila se mi kromě jiného i jistá dávka nebezpečí skrytá ve skutečnosti, že jsem se neuměla rozjet do kopce, takže mi Soláň svým způsobem sloužil jako trenažér mých řidičských dovedností (už se umím rozjet do kopce). V zimním období se riziko podstatně zvyšovalo. V létě jsem končila na Kačáku v Karolince a až teprve pak U Lva, ve Snaze a posléze U Magistra, to byla má koncovka, srovnatelná s tou, kterou jsem zažila se školní výpravou.

Po delším období, kdy jsem Soláň ztratila ze zřetele zahlcena jinými skutečnostmi (dvě srdce jsem doprovázela do života a dvě ke smrti), přichází nový čas – čas prolutý hledáním ztraceného a nacházením nového. V letošku jsem byla na Soláni více než kdy jindy ve svém životě a myslím, že patnáctý rok našeho století bude mít i v dějinách Soláně pevný zásek. Po malířských cestách v červnu mě a mé děti zlákal soláňský podzim: obešli jsme kopec víckrát, v rámci jejich pětiletých (holčičích) a osmiletých (klučičích) možností. Hledět na tytéž věci, o nichž si myslím, že už je mám dobře prohlédnuty, jejich očima, mě usvědčuje z opaku. Díky nim mohu vidět jinak, s větším smyslem pro detail, s čistou radostí –

více si uvědomuji závažnost a nesamozřejmost obyčejné chvíle, kdy společně, udiveně setrváváme v okamžiku objevení krásy. Tyto chvílky jsme prožívali i na říjnové vernisáži nadaného fotografa R. G. v soláňské Zvonici, a pak ještě znovu a znovu, s jinými. A závěr roku – nová malířská monografie schneiderkovského střihu citlivého pozorovatele D. M. křtěná v nové galerii. Uvedení přímo mystické – jak provedením (ohně všude – na cestě, venku, v galerii, v nás), tak zatížením v mém životě – je mi novým vykročením po staré cestě s jasným viděním a potřebou; budu.

Soláň se rozpíná. Je nepřehlédnutelný, stále výraznější a je Valachům třeba. Což už, po tomto roce, uznávají i ti největší pazúři ze všech valašských pazúrů. A to já umím dobře poznat, protože přicházím odjinud.

POD SNĚHEM JE K NEVYDRŽENÍ

„Tři sestry. / Čtyři děti. / Jeden pes a jeden iPad. / Sedmimístné Volvo XC... / ve kterém byste rozhodně nechtěli sedět.“ – Takto je v traileru na webových stránkách Petry Soukupové onálepkována její poslední kniha *Pod sněhem*. Čtenář neznalý předchozí tvorby autorky by tuto charakteristiku mohl přijmout třeba jako příslib rodinného příběhu plného milých trampot. Kdo má alespoň kusý přehled o díle Soukupové, tuší, že očekávání happy endu není na místě.

Uvedená charakteristika evokuje i cosi nesnesitelného. A vskutku. Podívejme se na sesterskou trojici: Olina má skvělou práci, ale strašné děcko. Blančiny děti jsou super, jenže ona ne, má děsnou postavu i vztah. Kristýna je sice hubená, bez dítěte a bez partnera, ale ani to není výhra, protože se příliš fixuje na jednoho ženatého hajzla. K těmto ženským postavám, které v knize hrají prim, se přidává ještě jejich matka Marie. Ta je na tom zdánlivě nejlépe. Třebaže několik desetiletí strávila po boku muže, jehož nesnášela, v čase vyprávění již bydlí sama a bilancuje své frustrace.

Rekonstruovat poněkud beznadějně zklamaný a vyprázdněný rodinný mikrosvět, v němž příbuzní nedovedou mezi sebou komunikovat jinak než v tenzi z rozčilení nebo z předstírání, je možné pomocí neustálých výjevů niterných stavů a vzpomínek postav.

Jelikož je tato podívaná zprostředkována výhradně ženskými hrdinkami, lze uvažovat o čistě femininním obzoru. Věčné otázky ženského typu: „Vzít si na sebe hnusnou podprsenku?“, „Kojit?“ přechází v ty rodičovské: „Dávat, či nedávat dětem kolu/tablet/zvíře?“ a dále v obecně vztahové: „Co obětovat a co neobětovat pro vztah?“ Postavy (vyjma matky) setrvávají v něčem, co jim nevyhovuje, ale situaci nezmění, ačkoliv řešení mají ve své moci. Próza *Pod sněhem* je svého druhu manifestací toho, jak lidi sami sobě kazí životy, což rozhodně není malé téma.

Autorský styl Soukupové, vyznačující se stručnými introspektivními výpověďmi, dospěl od debutu *K moři*, v němž jsou například dialogy ještě odlišeny uvozovkami, do fáze hutně crčících exklamací. Krátké věty ohraničované čárkami jsou mluvčím, v daném úryvku Marií, chrleny rychle za sebou, ve větším množství a spojovány do delších celků: „... když před něj postavím večeři a on ji sní a přitom si čte noviny a neřekne ani ň, a když mě vidí, že ležím ve dne na gauči a na hlavě mám obklad, a on se nezeptá, co mi je, v takových chvílích je lepší být sám, protože sám člověk nic nečeká, takhle, když s někým žije, jen podléhá té iluzi, že ten druhý se bude chovat nějak, že mi třeba k něčemu bude, že se z pouhé přítomnosti toho druhého budu cítit lépe.“ (s. 292; kurziva původní) Přesně takový způsob vyprávění v kombinaci s dráždivou významovou výstavbou zapříčiňuje stav, který bych označila jako permanentní čtenářské popuzení. Vzniká především, když si uvědomíme, že líčený příběh zůstává v oblasti důvěrných vztahů neuvěřitelně patologický. Vzbudit prožitek tohoto rozměru se povedlo náramně. Život není hladký a krásný jako čerstvě napadaný sníh.

Adéla Hazuchová

Soukupová, Petra: *Pod sněhem*. Host, Brno 2015.

DOMŮ?

Psát o knihách letitých souputníků je úkol nevděčný. Nepsat o nich, pak zas zbabělost. Tvorbu Jakuba Chrobáka sleduji od počátků a nemůžu opominout ani jeho zatím třetí, nedávno vydanou, básnickou sbírku *Jak prázdné kolo, po ráfku* (Malina 2014), která přináší

necelé tři desítky básní. Přestože mi nejsou všechny její polohy blízké, domnívám se, že se jedná o autorovu zatím nejlepší sbírku.

Básník ve středním věku sice už možná zmoudřel, byl „kdys mlád“ (s. 53), ale odmítá se s touto skutečností ještě smířit. Rád by se vyrovnal se středním věkem, s příchody, odchody a rozchody. Těžko se čte obeznámenému, který někdy čte i mezi řádky. Zvláště když víme, že po ráfku se nikam moc daleko nejezdí, zpravidla se po něm vrací domů. Ostatně báseň Peřiny (s. 30) to potvrzuje: „Toto je štěstí: / vracet se domů / do přečistých peřin.“ Ale zkušenější ví, že při cestě domů se dá i zabloudit.

Při té cestě se kamsi poněkud vytratilo, byť ne zcela, Valašsko, věrný souputník autorových sbírek předchozích. Toto jsem přijal s úlevou. Moc takto navenek dávanému příslušenství nevěřím. Smrskávalo se do spíše formálních, dobře rozpoznatelných atributů.

Nyní přibýlo více krajiny města, katolické symboliky, zniternění. A také jsme svědky hledání nových poloh, možná ještě více blízkých undergroundovému vidění světa. Což ale u účastníka establishmentu (autor je vysokoškolský učitel) není zcela obvyklé, a do značné míry ani úplně možné. Ale proč oxymórony jen psát, lze je zkusit i žít. Pokud však underground není v této podobě jen hospodským hartusením. Také se nemohu zbavit dojmu, že ve sbírce ubylo radosti a nespokojenosti. Ale autor i tak dál vede boj za poezii a ve jménu poezie. Také věřím v to, že tento boj má smysl, byť výsledek tohoto zápasu může být a je vždy nejistý. A je tu i vědomí, že se může jednat i o boj prohraný.

Vadí mi určité nadbytečné siláctví a místy zbytečné zaujímání póz, které do veršů pronikají. Vím však, že u Jakuba jsou, včetně určité exaltovanosti pronikající i do veršů, jeho součástí. Vadí mi ty „citace“ siláckých řečí, vulgarismy. Ty jsou dle mého názoru zbytné, neboť je považuju za určitou manýru. Pokud je odmyslíme, zbývá poezie do značné míry tradiční. Ale tam, kde ozývá se ve verších samota a smutek, tam, kde (hospodská) póza mizí, to jsou ta místa a okamžiky, kdy Kubovi věřím a kdy mne jeho poezie oslovuje. A právě pro tyto básně stojí jeho sbírku číst a ty jsou důvodem, proč se mi tato sbírka přes všechny výhrady líbí.

Pavel Kotrla

Chrobák, Jakub: *Jak prázdné kolo, po ráfku*. Malina, Vsetín 2015.

